

หนังสือ
ใช้เฉพาะในห้องสมุด

รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า

พระมหาเรีงศักดิ์ พิมพ์สกุล

๒๔ มี.ค. ๒๕๔๖

7/0006721

161175

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม ๒๕๔๕

ISBN 974-616-588-7

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดร.สุนทรายุทธ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดร.สุนทรายุทธ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

..... กรรมการ

(นายสมชาย อธิธิไกววัล)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จารี มณีศรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่... 31... เดือน... พฤษภาคม... พ.ศ. 2545...

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ที่ช่วยเหลือในเรื่องเครื่องมือวิจัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ในการทำงานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอเจริญพรมมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ดังปรากฏชื่อในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการแสดงความคิดเห็น และแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น รวมทั้งข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตทุก ๆ คน ที่ได้ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือ โดยเฉพาะ พระมหาสุทธีนันท์ มณีพัฒนสิริกุล วัดชัยชนะสงคราม และคุณศุภดี วิถีธรรมศักดิ์ นักวิชาการศึกษา 6 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี ที่ให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือในทุกวิถีทางในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า

ท้ายสุดนี้ ขอบูชาพระธรรมอันประเสริฐขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ผู้วิจัยได้นำมาปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ คือ อธิبات 4 และขอความดีของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดา มารดาของผู้วิจัย

พระมหาเรีงศักดิ์ พิมพ์สกุล

43910092 : สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา ; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า

พระมหาเรีงศักดิ์ พิมพ์สกุล : รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า (TEMPLE ADMINISTRATION MODEL IN THE NEXT DECADE) อาจารย์ที่ปรึกษา :

สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, Ed.D., ธร สุนทรายุทธ, Ph.D. 166 หน้า. ISBN 974-616-588-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า ซึ่งได้ศึกษาในเรื่องของวัตถุประสงค์การบริหาร โครงสร้างการบริหารและภารกิจอีก 6 ด้าน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 22 คน เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับกิจการพระศาสนา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ มัชยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า

1. วัตถุประสงค์การบริหาร ให้พระภิกษุปฏิบัติตามธรรมวินัย พัฒนาวัดให้สะอาดร่มรื่น ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้คุณธรรม จัดระเบียบการบริหาร การเงินและกิจการภายในวัด รวมทั้งพัฒนาให้เจ้าอาวาสมีวิสัยทัศน์
2. โครงสร้างการบริหาร เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการ และการกระจายอำนาจ การตรวจสอบรวมถึงมีไวยาวัจกรช่วยในกิจการของสงฆ์
3. ภารกิจ 6 ด้าน คือ ปกครองสงฆ์ด้วยหลักธรรมวินัย บริหารแบบมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการพิจารณาพระสงฆ์ที่ทำผิดวินัย มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งเพื่อความเหมาะสม ปรับปรุงหลักสูตรและกระจายการศึกษารวมทั้งจัดการศึกษาโดยภิกษุ สามเณร ต้องศึกษาทุกรูป จัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เยาวชนและชุมชน มีการปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาภิกษุที่ทำหน้าที่ครูสอนโดยรัฐจัดงบประมาณอุดหนุน พระสงฆ์ควรเผยแผ่พุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ควรมีองค์การการเผยแผ่พร้อมทั้งพัฒนาภิกษุโดยรัฐให้การสนับสนุน การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ควรอนุรักษ์ศิลปแบบไทย เป็นสัดส่วนมีแบบแปลนโดยมีคณะกรรมการสงฆ์คอยดูแล ส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมในการขจัดอบายมุข

43910092 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION ; M.ED.(EDUCATIONAL
ADMINISTRATION)

KEYWORD : TEMPLE ADMINISTRATION MODEL IN THE NEXT DECADE

PHRAMAHA ROENGSAK PIMSAKUN : TEMPLE ADMINISTRATION MODLE IN THE NEXT
DECADE. THESIS ADVISOR : SITTIPORN NIYOMSRISOMSAK, Ed.D., DHORN SUNTRAYUTH,
Ph.D. 166 P. ISBN 974-616-588-7

The purpose of this research was to determine Temple Administration Model in the next decade regard to in administration objectives, administration structures and six aspects of administrative activities via the use of Delphi technique. The samples were 22 experts involved in Buddhist monks' affairs. The research instruments were the semi-structured interview and a 5 rating scales questionnaire. Median and interquartile range were used for the data analysis in this study.

The findings were as follows :

1. Objectives of administration for Bhikkhus practices should comply with dhamma-vinaya in order to develop wat to be clean and calm, to become knowledge resource of virtue, to set administration regulation to arrange temple budget and in temple affairs including developing of abbots'visions.
2. Structure of administration aimed at administrative participation in the form of committee, authority distribution, and inspection including having temple-layman-assistants to assist Buddhist monks' affairs
3. The six administrative activities were as follows : to govern the Orders according to the principle of Dhamma-vinaya, to manage in form of participation and team work, to have committee for considering in the case of notating the Dhamma-vinaya, to have a rotation of abbots'positions, to improve curriculums of Dhamma and to distribute education opportunity for Buddhist monks and novices, to arrange education for children and youths, to improve curriculum of Dhamma-vinaya for who work as teachers with support of the government budget estimates, to the Orders members teaching Dhamma domestically and internationally, to have an organization ready to develop with support from the state, to conserve the Thai arts in terms of decoration buildings, to promote a committee for monitoring the construction, and to support any kinds of public activities in order to get rid of any misconducts.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
คำถามของการวิจัย.....	4
กรอบความคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
สภาพปัญหาการบริหารวัด.....	8
หลักการบริหารองค์กร.....	21
รูปแบบการบริหารวัด.....	25
กระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	77
การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ.....	77
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย.....	78

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	80
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ.....	86
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	114
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	115
อภิปรายผลการวิจัย.....	116
ข้อเสนอแนะ.....	128
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	138
ภาคผนวก ก.....	139
ภาคผนวก ข.....	141
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	166

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงผลการลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ.....	65
2	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านวัตถุประสงค์การบริหาร.....	86
3	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านโครงสร้างการบริหาร.....	88
4	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านการปกครอง.....	89
5	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านการศาสนศึกษา.....	91
6	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	93
7	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา.....	95
8	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านสาธารณูปการ.....	97
9	แสดงผลการวิเคราะห์หีสัยทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการบริหารวัด ในทศวรรษหน้า ด้านสาธารณสงเคราะห์.....	99
10	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ เป็นรายด้านวัตถุประสงค์การบริหาร..	100
11	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ เป็นรายด้านโครงสร้างการบริหาร.....	102
12	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ในภารกิจด้านการปกครอง.....	103
13	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ในภารกิจด้านการศาสนศึกษา.....	105
14	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ในภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์....	107
15	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ในภารกิจด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา..	109
16	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ในภารกิจด้านสาธารณูปการ.....	111
17	แสดงคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ในภารกิจด้านสาธารณสงเคราะห์.....	113

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 โครงสร้างการปกครองสงฆ์คณะสงฆ์ไทย.....	14
3 โครงสร้างและภารกิจการบริหารวัด.....	24
4 โครงสร้างและภารกิจการบริหารวัด.....	26